

Dokážu si věci představit i jinak

S výtvarnicí Silvií Vondřejcovou o tom, z čeho má radost a co ji děsí

Loni jste dokončila UMPRUM. Jak se vám daří?

Není to právě jednoduchý. Člověk věděl, co chce, co potřebuje, věděl, že se ve škole jen trápí, protože má příliš vyhraněná stanoviska na to, aby někoho poslouchal. Ale na druhou stranu začít někde žít, když jste studoval volné umění, které se dneska moc nechce...

Je u nás obtížné „prosadit se“?

Před nějakými sedmi lety to bylo snadnější. Výrazných osobností moc nebylo a stačilo udělat jednu dominantní věc, začali jste být zváni na různé výstavy, a pak už jste se vezli. Dneska je to jinak a já osobně jsem se toho rozhodla neúčastnit. Nebránit se tomu, ale neúčastnit se kalkul. To devaluje. Jakmile se budete tou věcí chtít uživit, sklouznete k řemeslu. Pokud dělám dobré věci, dřív nebo později si toho někdo všimne. Možná ale ne a já všechnu svoji energii věnuju nesmyslům. To všechno ukáže čas.

Ríkáte: Neúčastním se kalkulu. Z čeho žijete?

Žívím se díky středoškolské kvalifikaci propagační grafikou. Ještě před pěti lety by mě trápilo, že dělám takové příšernosti. Možná mi léta studia dala odstup, práci dokážu v hlavě oddělit od vlastní tvorby. Dneska jsou to pro mě dva světy.

Jaké příšernosti děláte pro obživu?

Grafické letáky pro supermarket, který funguje jako všechny ostatní supermarkety.

Mantinely povolily

Co vám na dnešním umění vadí?

Pokud se člověk stane známým, je těžké vyhnout se stereotypu. Bojí se změnit styl a dělá do konce života to samé. Je to chyba, takhle dopadnout nechci. Pro mě je příkladem takového uměleckého osudu sochař Olbram Zoubek, který ovšem vyrůstal v době, kdy se to nepovažovalo za nešvar. Normy se ale mění. V gotice se umělecká díla nepodepisovala, ve dvacátém století byl důležitý osobní styl, který je dnes naopak vnímán jako svazující.

Já jsem ráda, že žiju v téhle době: minulé století postupně všechno uvolňovalo, dneska už umění není ničím svázané, mantinely padly a v tom prostoru lze už jen plavat a svobodně ho využívat.

Dokáže to umělecká škola reflektovat?

Ve škole vás učí dějiny umění, učí vás to příjemně, zajímavě, ale tyto věci vám neřeknou. To si člověk musí přebrat sám a pak se podle toho zařídí. Já jsem teď například ve skupině výtvarníků, která bojuje proti tomu, jak je ve světě vnímáno české umělecké sklo. Stalo se populární raritou, což strašně svazuje ruce. Když přijedete do kterékoli země a řeknete, že jste český sklář, chtějí po vás malé repliky Libenského.

Prospívá doba většího hmotného dostatku a uměleckých svobod umění víc než sedmdesátá, osmdesátá léta minulého století?

Myslím, že ano. I když zkušenost z dětství, z totality mě naučila pracovat se symboly, číst mezi řádky. Je to svým způsobem také pozitivní zkušenost: dokážu si věci představit i jinak.

Jaký je v Česku zájem o současné umění?

Zájem koho? Čeho? Zájem laické veřejnosti s sebou nese v první chvíli spíš negativní kvalitu. A pokud jde o odbornou veřejnost – je tu několik směrů, skoro sekty, každá vyznává něco jiného...

Lidem jako já zájem v tuhle chvíli nic nepřináší. Zájem je o show, o výraznost, o sebejistotu, která musí z člověka vyzařovat.

Co je ve výtvarném umění show?

Velké věci do veřejného prostoru, i trochu skandální.

To je zajímavé téma: má být podle vás umění součástí veřejného prostoru?

Vždycky bylo. Většinou jde ale o tradiční umění, nové věci se prosazují málo.

Co akce „krávy v pražských ulicích“?

Je to právě jen taková show. Chvilí mi to vypadá jako reklamní kampaň jednotlivých firem, chvílemi jako způsob, jak zviditelnit slavné hvězdy.

Je dobře, že tam ty sochy jsou, nebo špatně?

Mně se to nelíbí, ale jsem tak skeptická, že vítám jakoukoli aktivitu.

to vlastně jedno: instalace jsou jen dočasné a lidé jsou zvyklí žít v provizoriu.

Mně vadí, že naši společnost umění vlastně nezajímá. Myslím, že to vyplývá ze špatné informovanosti o tom, oč vlastně jde. Někde na základní škole se každý dozví, že umění rovná se vážná hudba, nebo kresba podle skutečnosti. Víc nic. Lidé pak čekají něco jiného, než co umění dneska je.

Umění

Co umění dneska je?

Rozhodně tu není od toho, aby realisticky malovalo krajiny, to už sto padesát let umí fotografie. Umělci dneska čím dál víc pracují se symboly, s myšlenkami, s úplně jiným jazykem než

Umění taky. Jenže sportu každý rozumí, protože se dá měřit. Je zjevný vítěz. Dá se říci: Tohle je borec.

Co se s tím dá dělat?

Jak si ženské vydobyly volební právo? Je to všechno na generace.

Kde byste s přesvědčováním začala?

K čemu se v první třídě učít číst? Tady mám slabikář plný písmenek, kterým nerozumím, a někdo mi musí říct, že budu mít k dispozici celou knihovnu skvělých knížek, které mi dají moc příjemných chvil. Jde o to dostat do osnov základní školy dějiny umění 20. století, zapojit výuku o umění do dějepis. Jenže tohle se pořádně neučí ani na filozofické fakultě. Pak se může stát, že v oblastních galeriích sedí kurátoři, kteří milují impresionismus a nic než realitu neuznávají.

Je potřeba lidi naučit kód, kterým je umění psané, a povědět jim: Umění je zábava, která vám hrozně moc dá.

Co by na tom mohly změnit kulturní instituce?

Největší změnou by bylo odhodlání něco s tím dělat, dostat lidi do galerií. Poučit, ale ne poučovat. Kdyby instituce skutečně chtěly, mají spoustu možností. Hodně lidí do toho jde s ohromnou energií a se spoustou plánů, a pak krachne. Nemí mi úplně jasné proč.

Odvola byste ředitele Národní galerie, pokud byste mohla?

Já ho neznám tak dobře. Nevím, jestli je to jeho vinou, že je Veletřní palác tak prázdný. Neznám finanční situaci, nevím, co může a co ne, nicméně pro mě osobně přínosný není a pro laika, myslím, ještě méně.

Co by se v Národní galerii mělo změnit?

Je tam obrovské vstupné, které si málokdo může dovolit, cena je odraující. Vadí mi taky, že jsou galerie prázdné a plně přestárých kustodů, kteří jsou zřejmě pod velkým tlakem ze své zodpovědnosti, protože nenechají člověka, aby si v klidu prohlédl exponát, mají pocit, že hned něco zničí, poboří. V důsledku toho je procházka výstavními síněmi v Čechách dost nepřijemná.

Žila jste v Americe, často tam jezdíte. Jaké je to tam?

I tam si samozřejmě lidi pletou umění s kýčem, nebo jinak řečeno s uměleckořemeslným artefaktem. Americká společnost je ale víc zvyklá na to, že člověk je individuum a že je svobodný.

Měl by být vstup do velkých galerií volný?

Ve Washingtonu jsou všechny galerie i muzea zdarma. Procento ze vstupného náklady stejně zdaleka nepokryje.

Proč u nás nevznikají centra nekomerčního umění jako na Západě?

Protože v Česku se podporuje jen oficiální kultura. Máme prý málo peněz. Jenže neoficiální kultura je možná důležitější. Kdybychom to přirovnali k vědění, pak volná kultura, umělecká centra, neziskový sektor – to je jako výzkum, který člověk dělá s vášní. Oficiální kultura, to je ten farmaceutický průmysl, který žije z výzkumu. Neoficiální umění je jeho neviditelným podhoubím, a tím spíš by potřebovalo na různý způsob podpořit.

To, co mě u nás děsí, je hledisko finanční návratnosti. Pokud má být něco užitečné a návratné, nemůže to být svobodné. Takový přístup každou velkolepější myšlenku zabije v zárodku. Myslím, že naše společnost je momentálně hodně konzumní. Blahobyt tu čtyřicet let nebyl, lidé se ho nemůžou nabažít a příliš je naplňuje nakupování. Investují do blbosti a do aut a do počítačů. Na jednu stranu to jsou potřebné věci, na druhou stranu je v tom nějaký rozmar.

FOTO LUDVIK HRADLEK

SILVIE VONDŘEJCOVÁ se narodila před dvaceti osmi lety v Náchodě. Vystudovala Výtvarnou školu Václava Hollar, později Vysokou školu uměleckořemeslnou, obor sklo v architektuře. Během studií absolvovala stáž v USA a Austrálii. Žije střídavě v Čechách a americkém Newportu ve státě Rhode Island. Považuje se za konceptuální umělkyni, vymýšlí projekty spojené s akčním výtvarným uměním. Při závěrečných zkouškách na VŠUP překvapila například své učitele projektem „Omezení“, v jehož rámci se podrobila šesti zákazům či omezením (nemluví, chodím pěšky, nespím doma apod.), které dodržela vždy měsíc a pomocí nahrávek a deníků zachycovala reakce svého okolí.

Největší debatu o umění ve veřejném prostoru u nás vyvolalo v poslední době asi svítící srdce na Hradě od Jiřího Davida. Jak se vám líbilo?

Mně se moc líbily pohyblivé oči na střeše pražského Goethe-Institutu, srdce na Hradě už tak ne. Přišlo mi – zbytečné, neviděla jsem tam žádný smysl. Asi rok před tím svítala nad Rudolfinem trnová koruna, to mi přišlo lepší: stánek umění jako trpětel v konzumní společnosti... Tenhle symbol jsem schopna dešifrovat, i když třeba jinak, než to autor myslí.

Jak u nás lidé provokativní umění ve veřejném prostoru přijímají?

Jsme hodně konzervativní, nicméně si necháme všechno líbit. Tak to funguje. Národ je sice konvenční, ale je

vizuálním. Nepoučený divák pořád čeká především smyslový zážitek, ale zážitek je často spíš intelektuální, emoční. Navíc v umění existuje velká škála možností, každému se může líbit něco jiného. A lidé mají potřebu odsuzovat, co se jim nelíbí.

Kde se stala chyba?

Určitě už ve škole. Zajímavé je srovnání se sportem. Každou chvíli poslouchám, proč věnuju všechnu energii něčemu, co je k ničemu. I doma mi to pořád říkájí. Kdybych hrála basketbal, běhala, trénovala, tak by takové otázky nepadaly. Kdybych měla psa a chodila ho venčit, taky mi nikdo nevytkne, že to je zbytečnost. Když ale věnuju svůj volný čas uměleckým aktivitám, tak to pobuřuje.

Sport je zábava a lidi se chtějí bavit.

Jde o čistý prožitek

Do jaké míry má být umění angažované?

Je to podobné jako s penězi. Pokud mým cílem bude vydělat si, umění půjde do háje, pokud budu chtít být slavná, tak také. Hodnota a kalkul k sobě moc nejdu. Věc by měla vzniknout z vnitřního přesvědčení a ne z kalkul.

Vy byste byla schopna dělat angažované umění?

Nevím přesně, co tím myslíte.

Umění, které reaguje na aktuální dění ve společnosti. Jak se o to snaží třeba skupina Rafani.

Moje věci snad něco takového také odrážejí. Ráda kladu otázky a dávám člověku možnost zamyslet se. Někdy ve svých projektech záměrně provokuju, dostávám se tím do nepřijemných situací, ale tak zjišťuji míru tolerance. Baví mě představovat si diváka, jak sleduje moji cestu. Většinou svoje věci konstruuji tak, aby postupně objevoval příběh. Když někdo opravdu dekoduje můj příběh nebo mou otázku, mám radost. Věc je nejdůležitější ve chvíli, kdy probíhá. To je také posun v současném umění. Už nejde o objekty, které tu zůstanou na věky. Jde o čistý prožitek.

Když mluvíme o prožitku: Jak moderní umělkyně vnímá působení médií? Jak vidíte třeba lavinu mediálního potosu kolem smrti Ivana Hlinky?

Byla to umělá věc, kampaň. Podobná tu byla už před mistrovstvím světa v hokeji. Celý národ, aniž by to většinu lidí zajímalo, byl měsíc dva dopředu masirovaný, každý natažený sval nějakého hokejisty byl probíráán v médiích. Je v tom trochu nacionalismu, nereálných očekávání. Novináři mají o čem psát a je to snadné napsat: nemusejí nijak hloubat. Mrtvý Hlinka je obdobný případ. Samozřejmě je to člověk, kterého je škoda, zemřel tragicky, ale takovou medializaci své smrti si asi nezasloužil.

Jak u nás informují média o umění?

Málo a příliš laicky. Na to, aby fungovala skutečná kritika, musí vzniknout co nejvíce názorů. My tu máme tak tři, víc se jíž nedá ve všech tiskovinách najít...

Zábrany

Jsou vaši spolužáci nějak politicky vyhranění?

Většinou z nich je to myslím jedno. Často se setkávám s názorem, že politika plodí zlo a že není důležitá a že s ní stejně nic neuděláme. Je v tom asi určitá bezmoc. Ale není to jen v mé generaci. Může máma mě vychovávala v optimismu a naivitě a dneska se při pohledu na nějakou politickou debatu trápí, vnímá to negativně! Není schopná v politice vidět nic pozitivního.

V čem je problém?

Asi hlavně v politicích. Nedokážou se dohodnout. Ani to vlastně nechtějí. Chtějí se „zviditelnovat“. Je to jako v umění. Málokde cítím snahu udělat něco dobře. Říkají – tohle je sice správné, ale není to v našem programu. Pořád jako by měli nějaké zbytečné zábrany.

Z čeho může mít zábrany třeba současný premiér: ze svéhlavosti?

Proti mládí bych obecně nic neměla, ale jinak moje sympatie ten člověk nemá.

Proč?

Je to spíš intuice. Moc mu nevěřím.

Kdybyste měla možnost, co byste mu z očí do očí vytkla?

Že se plete do politiky. Možná z něj cítím málo odvahy, aby dělal razantní věci. Dostal se na post, který tu odvahy potřebuje.

Multikulturální centrum Praha uvádí

Dialog kultur

20. září – 10. října 2004
Palác Lucerna, Vodičkova 36, Praha 1

FILMOVÉ PROJEKCE
 1. 10. Kino Lucerna 17.00 – 22.00
 - Smradl (r. Zdeněk Světlý, ČR, 2002)
 - Námaz (r. Michal Sedláček, USA, 2001)
 - Marján (r. Petr Václav, ČR, 1996)
 2. 10. Kino Lucerna 16.00 – 22.00
 Příběhů dokumentů z filmového festivalu Prix Europa v Berlíně a z produkce České Televize.

DISKUSE
 1. – 2. 10. Mramorový sál
 Společenská a kulturní rozmanitost ve střední a východní Evropě
 Série panelových diskusí pro odbornou veřejnost.
 1. 10. Lucerna Music Bar 11.00 – 14.30
 Rasistou snadno a rychle?
 Rap battle diskuse se studenty ŠŠ. Ve spolupráci s Agorou CE.

AUTORSKÁ ČTENÍ
 1. 10. – 6. 10. Kávovarna 19.00
 Věžní literární čtení reflektující kulturní rozmanitost.

VÝSTAVY
 20. 9. – 10. 10. Pasáž
 Etroché a indrochotní menšiny v ČR
 Výstava studentů a absolventů Institutu tvůrčí fotografie PFF a FAMU pod vedením Jindřicha Štráty.
 2. 10. – 30. 10. Kávovarna
 Josef Srochál: Amaro Gav
 Výstava fotografií z romských osad na východním Slovensku.
 20. 9. – 10. 10. Předstí kina
 Cože? Já, a rasista?
 Výstava komiksových komentářů každodenní soužití ve společnosti, kde se lidé odlišují barvou pleti, posturou, společenským postavením, věkem i náboženstvím.
 20. 9. – 10. 10. Pasáž
 Nová instalace umělecké skupiny PódeBal.

MULTIKULTURNÍ ODPOLEDNE PRO DĚTI
 1. 10. Lucerna Music Bar 15.00 – 18.30
 Pohádková cesta
 Multikulturální zastavení představení dětem zvyklé, kulturu a život menšin žijících v České republice.
 Taneční zaměření
 Pomocí starých příběhů, rytmů, kostýmů a divadelních schvátů budou herci-tanečníci putovat kontinenty světa.

DIVADLO
 1. 10. Lucerna Music Bar 19.30 – 22.00
 Mladé divadlo Njagutu – Věžní představení tradičních japonských haček kjógónů.

Multikulturální centrum Praha, Na Poříčí 12, 115 30 Praha 1, tel./fax: (1420) 424 872 143, e-mail: public@mkc.cz, www.mkc.cz

Vás zvou na veřejnou debatu

Kdo uzdraví české zdravotnictví

daňoví poplatníci pacienti stát zdravotní pojišťovny

Středa 22. září 2004

Od 18.00 hod. v kině Perštýn, Na Perštýně 6, Praha 1

HOSTĚ: Milan Cabrnoch, Petr Háva, Miroslav Macek, David Rath, Miroslav Ševčík a Milan Špaček

Moderují Alena Červenková a Jan Pokorný

40. číslo revue

ANALOGON

SURREALISMUS - PSYCHOANALÝZA - ANTROPOLOGIE - PŘÍČNÉ VĚDY
věnované tématu Lež, manipulace, demagogie

Z obsahu:
 Jacques Lacan: O lži, lžiči, pravdě a neznalosti; Jean Baudrillard: Masmédia, sex a volný čas; Zdeněk Kratochvíl: Starý mudrc a šikovnej kluk; Elizabeth T. de Bianchedi: Různá tváře lži; Guy Debord: Společnost spektaklu; Bohumír Pavelek: Původeň kapitalistické globalizace; Ladislav Šerý: Dáma s nůžkami; Theodore Sturgeon: Včera bylo pondělí; Pierre Klossowski: Sade můj bližní; František Dryje: Absolutní pravda je absolutní lež; Václav Čilek: Zájem; Albert Marenčin: Pata; Viktor Faktor: Pralesní Robin Hood; Ladislav Šerý: Naděj; M. D. Massoni: Ruka ohně; František Dryje: André Breton a jeho Naděj

Distribuce: KOSMAS, spol. s r.o., I. Nádražní 34, 120 00 Praha 2 (tel: 225 10740); PASFKA, Chlapinova 4, 120 00 Praha 2 (tel: 227 10750);
předplatná: Martina Lukášková, Babišova 99, 150 00 Praha 5, tel: 0726 113503, e-mail: mlu@kvalita.cz

5. ročník evropské informační kampaně

podzimní kafemletí

Máme otevřeno! A vy?
My + Vy = šance pro lidi s postižením

13.–24. 9. 2004
centrální stan
na Václavském náměstí

koná se pod záštitou hlavního města Prahy
Mgr. Hana Chaloupková, radní MHP

VEŘEJNÁ SBÍRKA

Zašlete dárcovskou SMS ve tvaru:
DMS máme otevřeno na číslo 87777.

K textu SMS se Vaše SMS bude připočítána částka ve výši 30 Kč plus DPH.
 Odběratel sděluje Máme otevřeno? jaké množství Kč.

www.mameotevreno.cz

RESPEKT

Předplatenka

☐ RESPEKT tištěná verze 20,-	☐ Roční
☐ RESPEKT Aktuální číslo on-line 20,-	☐ Pololetní Od čísla: <input type="text"/>
☐ RESPEKT Archiv on-line 15,-	☐ Čtvrtletní

■ + ● + ▲ = 25,-   ■ + ● = 25,-   ■ + ▲ = 20,-   ● + ▲ = 20,-   více na www.respekt.cz

Jsem majitelem karty ISIC, IYTC nebo ITIC (-3,- Kč)

bankovní převod   složenkou   hotově (pouze v Respektu)
 platba kartou (pouze na www.respekt.cz)

Uživatelské jméno:

*Poznámka: 1) Heslo Vám bude zasláno e-mailem.
 2) Nevyplňujte, pokud objednáváte pouze tištěnou verzi.*

	PLÁTCE	ODBĚRATEL*
Jméno, příjmení	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Firma	<input type="text"/>	<input type="text"/>
IČO	<input type="text"/>	<input type="text"/>
DIČ	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Ulice	<input type="text"/>	<input type="text"/>
PSČ	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Město	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Stát	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Telefon	<input type="text"/>	<input type="text"/>
E-mail	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Zašlete mi darovací certifikát. *Jen pokud se liší od plátce.

Datum Podpis 118 JMBN!

Předplatenku zašlete na adresu:
 Předplátcelský servis týdeníku RESPEKT,
 Křemencova 10, 110 00 Praha 1
 zelená linka: **800 100 634**
 tel.: (+420) 224 930 999, fax: (+420) 224 930 792,
 e-mail: distribuce@respekt.cz, internet: www.respekt.cz.

Předpis pro úhradu předplatného obdržíte s prvním výtiskem anebo e-mailem.

